

Dr. Gáspár Tibor

A MUNKÁSŐRSÉG FEGYVERZETÉNEK ÁTVÉTELE, MINT LOGISZTIKAI MŰVELET

Absztrakt

1989. október 20-án döntött az Országgyűlés a Munkásőrség felszámolásáról. A feladat legkényesebb része, a fegyverek és lőszeresek átvétele, begyűjtése a Magyar Honvédségre hárult. Ez egy igazi logisztikai művelet volt, igaz, akkor még nem neveztek így. Jelen írásomban, mint az események egyik résztvevője, szeretném közlenni e logisztikai művelet legjellemzőbb történéseit, adatait.

Kulcsszavak: logisztikai művelet, Munkásőrség felszámolása, tervezés

Röviden az előzményekről

A munkásőrséget, a leverett 1956-os forradalom után, az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottsága 1957. január 29-i határozatára hozták létre. 1957. február 18-án adta ki a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a munkásőrség megszervezéséről szóló 1957. évi 13. számú törvényerejű rendeletét. Ténylegesen „párthadseregként” (korabeli meghatározás) működött, közvetlenül az MSZMP-nek alárendelve, mint „fegyveres testület”. A kezdeti 20 000 tagból lassanként egy 60 000 fős testület lett. Habár soha nem vetették be, jelentős szerepe volt a „puha diktatúra” fenntartásában, a „belső ellenesség” felkutatásában.

A munkásőrség szervezetileg a kerületi rendőrkapitányság alá volt rendelve, a tagok felvételéről azonban a pártbizottságok döntöttek.

Bár éles harci bevetésen nem vettek részt, de árvízvédelemben, állategészségügyi kordonok fenntartásában stb. aktívan részt vettek.

1989. október 31-én az ún. „négyigenes” népszavazáson a szavazók 94,9%-a a Munkásőrség megszüntetésére szavazott. Ez csak megerősítette a már korábban elfogadott 1989. évi XXX. törvényt, melynek következtében a testület 1989. október 20-án jogutód nélkül feloszlott.¹

Az 1989. évi XXX. törvény a következőket tartalmazta:

„1989. évi XXX. törvény

a munkásőrség megszüntetéséről

A munkásőrség tagjai több, mint három évtizeden át becsülettel látták el önként vállalt szolgálatukat. A társadalomban bekövetkezett változások azonban ma már nem indokolják ennek a fegyveres testületnek a fenntartását. Ezért a többpárt

¹ hu.wikipedia.org/wiki/Munkásőrség

rendszerű demokratikus jogállamba történő békés átmenet nemzeti ügyétől vezérelve, az Országgyűlés a következő törvényt alkotja:

1. § A munkásőrség megszűnik.

2. § (1) Ez a törvény a kihirdetése napján lép hatályba. Ezzel egyidejűleg a munkásőrségről szóló 1957. évi 13. törvényerejű rendelet, valamint a 49/1978. (X. 19.) MT rendelet hatályát veszti.

(2) E törvény végrehajtásáról a Minisztertanács gondoskodik. Ennek során 1989. december 31-éig intézkedik a munkásőrség hivatásos és polgári állománya helyzetének rendezéséről, haditechnikai eszközeinek a Magyar Néphadsereg részére történő átadásáról, egyéb vagyona megfelelő hasznosításáról, a honvédelmi miniszter útján pedig intézkedik, hogy eddig - a hátszág védelme keretében - a munkásőrségre háruló területvédelmi feladatokat a Magyar Néphadsereg lássa el.²

A feladat megszervezése és végrehajtása

A törvény végrehajtására kormánybiztos került kijelölésre. A hadseregre háruló feladatokat Dr. Ungvár Gyula mk. vezérőrnagy, az MH Fegyverzeti és Technikai Főcsoportfőnökség, főcsoportfőnök I. helyettese irányította. Már a törvény előkészítés időszakában megkezdődött a tervezés, mivel a fő követelmény az volt, hogy október 23-ig a Magyar Honvédség a Munkásőrség fegyverzetét, lőszer és robbanóanyag készletét vegye át.

Az átveendő mennyiség a következő volt:

- pisztoly	52 286 db,
- pisztoly lőszer	981 203 db,
- géppisztoly	53 743 db,
- géppisztoly lőszer	19 299 034 db,
- golyószóró	3 751 db,
- géppuska	582 db,
- géppuska lőszer	1 299 980 db,
- kézigránát	92 014 db. ³

A fegyvereket és lőszeret 188 objektumból kellett összegyűjteni. A Munkásőrség fegyverzetének részletes adatait az 1. számú táblázat tartalmazza. Ezzel együtt, 17 objektumból beszállításra került 13985 kg trotil is.

A feladat végrehajtására két alrendszer került kijelölésre, az objektumokat két részre osztottuk. Az 5. Hadsereg csapatai által felügyelt területeken, megyékben az ott lévő katonai szervezetek kapták a feladatot a fegyverek és lőszer átételére. Ezt az alrendszert én, aki akkor az 5. Hadsereg fegyverzeti főnök helyettese voltam, irányítottam.

² hu.wikipedia.org/wiki/Munkásőrség

³ A szerző korabeli jegyzetei.

Kimutatás a Munkásőrség fegyverzetéről

1. számú táblázat

Megnevezés	Objektum	Pi.	Gpi.	Gpu.	Gsz.	Lőszer	Kgr.
Budapest	37	12 742	13 528	174	935	4 678 573	22 468
Baranya megye	9	2 258	2 347	29	161	1 114 975	3 628
Bács megye	11	1 818	1 937	27	120	912 984	3 578
Békés megye	8	2 011	2 139	28	139	977 023	3 405
Borsod megye	13	3 580	3 707	27	286	1 716 376	9 286
Csongrád megye	7	2 350	2 476	24	170	1 138 125	6 038
Fejér megye	6	1 964	1 808	17	154	593 624	2 940
Győr megye	7	2 033	1 940	17	148	753 649	3 026
Hajdú megye	6	2 023	2 161	11	148	805 842	2 352
Heves megye	7	1 930	2 005	19	147	523 162	2 340
Komárom megye	3	1 686	1 774	12	125	878 589	3 389
Nógrád megye	7	2 336	1 936	16	133	653 721	3 391
Pest megye	13	2 839	2 753	43	214	969 122	4 800
Somogy megye	6	1 621	1 707	16	86	740 655	2 735
Szabolcs megye	9	1 956	2 056	19	151	944 204	3 572
Szolnok megye	10	2 027	2 132	18	158	994 924	3 630
Tolna megye	6	1 537	1 469	12	96	599 661	2 112
Vas megye	7	1 663	1 749	30	113	780 697	2 975
Veszprém megye	8	2 319	2 446	21	164	1 050 160	3 892
Zala megye	8	1 593	1 673	22	103	754 151	2 457
Összesen	188	52 286	53 743	582	3 751	21 580 217	92 014

Megjegyzés: A megyék megnevezése az eredeti dokumentum szerint.

Forrás: Kimutatás a Munkásőrség fegyvert, lőszeret tároló objektumairól, az ott tárolt fegyverzetéről. Nyt. szám: 10/23/89 MOP

A másik alrendszer Budapestet és az 5. Hadsereg csapataitól távol eső területeket tartalmazta. Ezt a feladatot az MH Fegyverzettechnikai Szolgálat Főnökség szervezte és irányította a központi fegyver és lőszerraktárak bevonásával. A továbbiakban csak az 5. Hadsereg alrendszerében végzett tevékenységről számolok be.

Pontos számvetések készültek az átveendő fegyverek és lőszer mennyisége, az objektumok száma és távolsága alapján az átvétel időszükségletéről, a feladathoz szükséges létszámról és szállítótérrel. Ez alapján történt a feladat megszervezése.

A fegyverek és lőszer átvételére a területileg legközelebb lévő katonai szervezetknél átveendő csoportok kerültek kijelölésre és megalakításra. Összesen 43 átveendő csoport állt fel. Egy csoport – az átveendő fegyver és lőszer mennyiségének függvényében – 1 – 3 objektumot kapott. A csoport összetétele szintén az átveendő fegyver és lőszer mennyiségétől függött.

Az átveendő csoportok összetétele a következő volt:

- parancsnok (tiszt);
- 2 – 5 fő átveendő (tiszthelyettes);
- 6 – 24 fő rakodó és őr (legénységi állományú);
- 3 – 10 fő gépkocsivezető (legénységi állományú);
- 3 – 10 db szállító gépkocsi.

A parancsnokok megkapták az átvétel helyét, az átveendő mennyiséget és az átvétel időpontját tartalmazó parancsot és meghatározott időpontban az akció megkezdődött. A kijelölt objektumokban mindenhol fogadták az átveendőket és rendben megtörtént a fegyverek és lőszer átvétele és felmálházása a szállító gépjárművekre. A gépkocsi oszlopok a laktanyákba szállították az átvett fegyvereket és lőszeret. A feladat végrehajtását minden alakulat jelentette az 5. Hadsereg Fegyverzeti Szolgálatához, ahol összegeztük a jelentéseket és napjában (21-ikén és 22-ikén) jelentettünk a Főcsoportfőnökségre. Ezzel a művelet első része október 23-ig lezárult.

A második rész november hónapban került végrehajtásra, amikor az átveendő alakulatok a fegyvereket és lőszeret – központilag egyeztetett időpontban – beszállították a központi fegyver és lőszerraktárba és elszámolták az átvett mennyiséggel. A szállítás alapvetően vasúton történt, kivéve néhány alakulatot, ahol az átvett mennyiség nem indokolta a vasúti szállítást. Ez a rész is rendben befejeződött november végéig, sehol, semmi eltérés, gond nem merült fel.

A feladat végén, valamikor decemberben, a kormánybiztos értékelte az elvégzett munkát és elismeréseket adott át. Az értékelés a Munkásőrség Országos Parancsnokság volt székházában történt.

A következő években, különböző politikai csoportok, többször megkérdőjelezték, hogy ténylegesen megtörtént-e a fegyverek és lőszer begyűjtése. Többször meg kellett mutatnunk az átvett fegyvereket és lőszeret és a készült okmányokat és elszámolásokat. Az érdeklődők mindig meggyőződtek az anyagok meglétéről, az okmányok pontosságáról, de jött egy új szervezet és folyamat kezdődött újra. Évek múlva került csak nyugvópontra a gyanakvás.

Összegzés, tapasztalatok

A logisztikai művelet sikerének egyik záloga a pontos tervezés. A fegyverek és lőszeresek átvételénél pontosan számvettük a mennyiségeket, távolságot, az átvétel időtartamát és feladat végrehajtásához szükséges létszámot és szállítóteret. Ez a számvetés alapozta meg a precíz végrehajtás.

Minden részfeladatról információt kaptunk, ami lehetőséget biztosított a beavatkozásra, amennyiben ez szükségessé vált volna.

A feladatok pontos dokumentálása biztosította az elszámolhatóságot és későbbi ellenőrzéseknél is nagy segítséget adott.

Úgy gondolom, hogy e tapasztalatok a jelen kor logisztikai műveleteinél is nagyon fontosak.

Irodalomjegyzék:

1. hu.wikipedia.org/wiki/Munkásőrség
2. Kimutatás a Munkásőrség fegyvert, lőszert tároló objektumairól, az ott tárolt fegyverzetről. Munkásőrség Országos Parancsnoksága. Nyt. sz.: 10/23/89

A cikket lektorálta:

Dr. Bencsik István nyá. mérnök altábornagy